

اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان

بر اساس «راهنمای ارزیابی و درمان اختلالات سلامت روان»
ویژه پزشکان عمومی در طرح تحول نظام سلامت

اختلالات رفتاری

- مقدمه
- اهداف آموزشی
- نحوه ارزیابی و درمان ADHD
 - اقدامات اصلی
 ۱. برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد
 ۲. انجام ارزیابی
 ۳. برنامه ریزی و شروع درمان و مدیریت رفتار
 ۴. ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی
 ۵. پی گیری
- نحوه ارزیابی و درمان اختلالات سلوک

مشکلات و اختلالات رفتاری

- شامل مشکلاتی مرتبط با بیش‌فعالی، نقص‌تمرکز یا رفتارهای نامناسب اجتماعی است که بین کودکان و نوجوانان رایج است.
- تنها زمانی که این رفتارها بسیار شدید است و بر توانایی کودک در عملکرد روزانه تاثیر می‌گذارد (مثل: یادگیری، بازی کردن و تعامل با همسالان)، به عنوان اختلالات رفتاری تعریف می‌شوند.

مشکلات رفتاری - مورد ۱

- عزیز پسری ۷ ساله است. او نمی‌تواند بیشتر از چند دقیقه چه در خانه و چه در مدرسه، یک جا بنشیند.
- او هیچ وقت کاری را به اتمام نمی‌رساند؛ چه در بازی و چه در تکالیفش.
- مردم منطقه شما این مشکل را چه می‌نامند؟
- آنها چه پیشنهادهایی ممکن است به والدین عزیز بدهند؟

یک نوع مشکل رفتاری به این صورت است:

- **بیش فعالی مفرط**

دویدن بیش از اندازه، مشکلات زیاد در یک جا نشستن، صحبت کردن بیش از اندازه یا تکان دادن مداوم انگشتان دست یا پا

- **عدم تمرکز / توجه مفرط**

کودک معمولاً قادر نیست یک فعالیت را به اتمام برساند و مکرراً فعالیتش را تغییر می دهد

اختلالات رفتاری مرتبط با نقص توجه و بیش‌فعالی: (اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی: ADHD)

- مشخصه اصلی، نقص توجه و بیش‌فعالی است که بر روی عملکرد روزانه فرد (کودک) در زندگی و یادگیری اش تاثیر می‌گذارد
- همه گیر شناسی:
۵ تا ۸٪ به خصوص در پسران
- علت چیست؟
ممکن است عامل "یک جزء" ژنتیکی داشته باشند. اما علت دقیق آن هنوز مشخص نیست.

چرا باید ADHD را بشناسید؟

- زمانی که کودکان دچار ADHD تشخیص داده نمی شوند، ممکن است برچسب سرکش و بی مسئولیت بخورند و به خاطر رفتارهایشان سرزنش و تنبیه شوند.
- تنبیه می تواند رفتار آنها را بدتر کند.
- زمانی که کودکان مبتلا به ADHD درمان و حمایت لازم را دریافت نکنند، ممکن است ترک تحصیل کنند.

مشکل رفتاری - مورد ۲

- مسعود یک پسر ۱۳ ساله است که در چند ماه گذشته درس هایش را رها کرده و مقدار زیادی پول از خانه دزدیده است.
- با توجه به گفته معلمانش، او نسبت به همکلاسانش پرخاشگر است و کنترل او دشوار است.
- آیا شما نوجوانی با مشکلات مشابه رفتاری می شناسید؟
- آیا والدین آن ها از پزشک یا فرد دیگری کمک خواسته اند؟

یک نوع مشکل رفتاری به این صورت است: رفتارهای نامناسب، پرخاشگرانه و سرکشانه

- نوجوان دائما واکنش های شدید پرخاشگرانه و رفتارهای ظاهرا بی رحمانه دارد.
- نوجوان ممکن است دزدی کند یا دائما از بزرگسالان سرکشی و با آنان مقابله کند.

اختلالات رفتاری مرتبط با رفتارهای نامناسب، پرخاشگرانه و سرکشانه: (اختلال سلوک)

- مشخصه اصلی، وجود رفتارهای نامناسب، پرخاشگرانه و جسورانه به شکل مداوم و تکرار شونده است.
- **آیا اختلال سلوک رایج است؟**
– ۴ تا ۱۰٪ به خصوص در پسران
- **در سبب شناسی آن، هم آسیب پذیری ژنتیکی و هم محیط روانی-اجتماعی مشکل دار مطرح است (قرار داشتن در معرض خشونت، غفلت، اختلالات روانی و مصرف مواد والدین).**

چرا باید اختلال سلوک را بشناسید؟

- زمانی که کودکان/نوجوانان مبتلا به اختلال سلوک، درمان و حمایت مناسب دریافت نکنند، ممکن است از مدرسه اخراج شوند.
- آنان در معرض خطر بیشتری برای ابتلا به افسردگی هستند.
- آنان همچنین در معرض خطر بیشتری برای مصرف الکل، مواد و مشکلات بزهکارانه هستند.

اختلالات رفتاری

- مقدمه
- **اهداف آموزشی**
- نحوه ارزیابی و درمان ADHD
 - اقدامات اصلی
 ۱. برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد
 ۲. انجام ارزیابی
 ۳. برنامه ریزی و شروع درمان و مدیریت رفتار
 ۴. ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی
 ۵. پی گیری
- نحوه ارزیابی و درمان اختلالات سلوک

اهداف آموزشی

- کسب مهارت مشارکت دادن کودک/نوجوان، والدین و معلمان آنها در ارزیابی و درمان اختلالات روانی
- کسب مهارت ارزیابی و درمان کودکان و نوجوانان مبتلا به ADHD و اختلال سلوک
- کسب مهارت ارزیابی و مداخله برای استرسورهای روانی اجتماعی
- کسب مهارت حمایت کردن از مراقبان
- کسب مهارت بسیج کردن منابع در دسترس در خانواده و جامعه
- کسب مهارت پی گیری کودکان مبتلا به ADHD و اختلال سلوک
- توانایی تشخیص اینکه چه زمانی ارجاع/ مشورت با یک متخصص لازم است.

اختلالات رفتاری

- مقدمه
- اهداف آموزشی
- نحوه ارزیابی و درمان ADHD
 - اقدامات اصلی
 ۱. برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد
 ۲. انجام ارزیابی
 ۳. برنامه ریزی و شروع درمان و مدیریت رفتار
 ۴. ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی
 ۵. پی گیری
- نحوه ارزیابی و درمان اختلالات سلوک

برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد

- به مراقب و کودک/ نوجوان، خوشامد بگوئید و دلیل مراجعه شان را پرسید.
- با دقت گوش کنید و درک خود را بیان کنید.
- قبل از اینکه در مورد رفتار مشکل ساز با جزئیات پرسید، سوالات کلی درمورد سلامت کودک/ نوجوان، تحصیلات، فعالیت های تفریحی یا خانواده پرسید.
- اتاق کارتان را مناسب کودک طراحی کنید.
- از زبان ساده استفاده کنید و تلاش کنید تا کودک را همراه کنید.

برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد

- هم به کودک / نوجوان و هم به والد فرصت دهید تا هر دو مشکل را توضیح دهند. به کودکان / نوجوانان بزرگتر و والد اجازه دهید تا خصوصی با شما صحبت کنند.
- از عبارات منفی برای توضیح مشکل رفتاری استفاده نکنید (مثلا تنبل) و از مراقب نیز بخواهید از این کار از این کار پرهیز کند.
- سعی کنید مطمئن شوید که والد نگرش مثبت و حمایت کننده ای نسبت به کودک/نوجوان دارد.
- درباره سلامت و احساسات کودک و والد پرسید.
- **آیا سوال یا نظری درباره این بخش دارید؟**

اختلالات رفتاری

- مقدمه
- اهداف یادگیری
- نحوه ارزیابی و درمان ADHD
 - اقدامات اصلی
 ۱. برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد
 ۲. انجام ارزیابی
 ۳. برنامه ریزی و شروع درمان و مدیریت رفتار
 ۴. ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی
 ۵. پی گیری
- نحوه ارزیابی و درمان اختلالات سلوک

فرآیند ارزیابی

با توجه به نمودار مادر، آیا مشکل عنوان شده اختلالی را مطرح می کند؟

پایان ارزیابی

به بخش مرتبط در راهنما مراجعه کنید

ارزیابی را با توجه به این راهنما انجام کنید

مشکل/اختلال کودک و درمان را مشخص کنید

برنامه درمان اختلال را مشخص کنید

اگر یک فرد چند مشکل یا اختلال دارد، همه آنها باید ارزیابی شوند.

مورد ۱: شما به چه اختلالی مشکوک هستید

- سلیمان پسری ۶ ساله است که به دلیل داشتن مشکلات در مدرسه، توسط مادرش به مرکز سلامت آورده شده است.
- معلم گزارش می دهد که عزیز هیچ گاه سرجایش نمی شیند. در کلاس او مکررا موقعیتش را تغییر می دهد یا با اشیای روی میز بازی می کند
- **بیش فعالی مفرط**
- او بیش از چند دقیقه قادر نیست که بر روی تکالیفش تمرکز کند و معمولا فراموش می کند تکالیفش را انجام دهد
- **عدم تمرکز مفرط و فقدان تفکر**

تظاهرات رایج اختلالات رفتاری – ADHD

- **عدم تمرکز مفرط و فقدان توجه:** قطع کارها پیش از اتمام آن و پرداختن به فعالیت های دیگر
- **بیش فعالی مفرط:** دویدن بیش از اندازه، مشکلات زیاد در یکجا نشستن، صحبت کردن بیش از اندازه یا بی قراری
- **تکانشگری مفرط:** انجام دادن کارها بدون تفکر
- تکرار کردن و ادامه دادن رفتارهایی که دیگران را اذیت می کند (مثل قشقرق های غیرمعمول شدید و مداوم، رفتارهای بی رحمانه، سرکشی شدید و مداوم، دزدی).
- تغییرات ناگهانی در رفتار یا روابط با همسالان، شامل منزوی شدن یا پرخاشگری

ارزیابی ADHD

- درباره علایم عدم تمرکز و بیش فعالی سوال کنید.
- ارزیابی کنید که آیا علائم، پایدار، شدید و مختل کننده عملکرد کودک است.
- تاثیر استرسورهای محیطی را بررسی کنید.
- وجود هرگونه احتمال بیماری طبی پزشکی یا دیگر اختلالات روانپزشکی را رد کنید.

ارزیابی ADHD

آیا فرد مشکلاتی در زمینه نقص تمرکز و بیش‌فعالی دارد؟

از کودک/نوجوان/والد در باره موارد زیر سوال کنید:

نقص تمرکز/توجه:

- رها کردن نابهنگام تکالیف و کارها
- تمام نکردن کارها
- تغییر مداوم ازفعالیتی به فعالیت دیگر

بیش‌فعالی:

- بیش‌فعالی (نسبت به موقعیت و شرایط زیاد است)
- مشکل در یک جا نشستن
- صحبت کردن یا سر و صدا کردن بیش از اندازه
- بی‌قراری یا جنبیدن

شما چگونه باید درباره بیش‌فعالی و نقص توجه سوال کنید؟

- برای بررسی بیش‌فعالی و نقص توجه، از والد چه می‌توانید پرسید؟
- از کودک چه می‌توانید پرسید؟
- دو موقعیت:

- کودک ۵ سال دارد
- کودک ۹ سال دارد

درست یا غلط

• هر کودکی در زمینه بیش فعالی و نقص تمرکز مشکل داشت، می توانید بگویید که مبتلا به ADHD است.

• غلط!

- **به یاد داشته باشید:** بیشتر کودکان با رفتارهای مشکل ساز، اختلالات رفتاری ندارند.
- تشخیص ADHD مستلزم این است که رفتار مشکل ساز در طول زمان پایدار باشد و در موقعیت‌های مختلف رخ دهد
- کودکان به سرعت رشد و تغییر می کنند. رفتار مشکل ساز می تواند موقتی باشد.
- اگر رفتار تنها در یک موقعیت رخ می دهد، به یاد داشته باشید که عوامل خاص مرتبط با آن موقعیت را شناسایی کنید.

ارزیابی کنید که آیا علائم در طول زمان و در موقعیت های مختلف پایدار است

- چه زمان علائم بیش فعالی و نقص تمرکز مفرط شروع شد؟
- چه قدر طول کشید؟ (بیش از ۶ ماه؟)
- آیا کودک قادر است روی تکالیفش در مدرسه تمرکز کند؟...معلم چه می گوید؟
- در صورت امکان از کودک و والد سوال کنید.
- ممکن است بخواهید که از معلم و دیگر اعضای خانواده نیز سوال کنید.

شدت علائم و تاثیر آن بر عملکرد کودک را بررسی کنید

- بررسی کنید که آیا بیش فعالی و نقص تمرکز، با توجه به سن و سطح رشدی کودک، بیش از حد است.
- کودکان کوچکتر در حفظ توجه مشکل دارند.
- در مورد عملکرد مدرسه و کارهای روزانه کودک بپرسید. آیا آنها تحت تاثیر بیش فعالی و نقص تمرکز کودک قرار گرفته اند؟

چه زمانی باید ADHD را مطرح کنید؟

اگر چند علامت وجود دارد و

- در چند موقعیت وجود دارد
- متفاوت با دیگر کودکان هم سن با بهره هوشی یکسان است
- قبل از ۶ سالگی آغاز شده است
- حداقل ۶ ماه ادامه یافته است
- در عملکرد کودک اختلال قابل توجهی، ایجاد کرده است

اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی (ADHD) را در نظر بگیرید

تأثیر استرسورهای محیطی را بررسی کنید

• تأثیر عوامل زیر را بررسی کنید:

- عوامل اجتماعی، خانوادگی و تحصیلی یا شغلی
 - اختلافات والدین
 - مشکلات اقتصادی
 - اختلالات روانی والدین
 - مشکلات سوء مصرف مواد و الکل والدین
 - تنبیهات خشن و نگرش منفی نسبت به کودک
 - در معرض قلدری و خشونت بودن

دیگر اختلالات را که ممکن است عامل مشکلات رفتاری مشابه باشند، رد کنید

- انرژی پایین: خستگی؛ مشکلات خواب یا اشتها
- خلق غمگین یا مضطرب داشتن، تحریک پذیری
- علاقه کم به فعالیت هایی که قبلا مورد علاقه بوده است
- علائم متعدد بدون هیچ گونه دلیل جسمانی واضح (مثل درد، لرزش، بی حسی)
- دشواری در انجام کارهای عادی و فعالیت های تحصیلی، خانوادگی یا اجتماعی

DEP

- تحت تاثیر الکل به نظر رسیدن (مثل بوی الکل، مست به نظر رسیدن، خماری)
- جراحت داشتن و بی قراری هنگام ترک الکل رخ می دهد
- علائم جسمانی مرتبط با مصرف الکل (مثل بی خوابی، خستگی، بی اشتها، تهوع، استفراغ، سوء هاضمه، اسهال، سردرد)
- دشواری در انجام کارهای عادی و فعالیت های تحصیلی، خانوادگی یا اجتماعی

ALC

- تحت تاثیر مواد مخدر به نظر رسیدن (مثل انرژی پایین، بی قراری، آشفتگی، لکنت زبان)
- نشانه های مصرف مواد (جای تزریق، عفونت پوستی، ظاهر ژولیده)
- درخواست تجویز داروهای مسکن (قرص خواب، شبه افیونی)
- مشکلات اقتصادی یا مشکلات قانونی مرتبط با ارتکاب جرم
- دشواری در انجام کارهای عادی و فعالیت های مدرسه ای، خانوادگی یا اجتماعی

DRU

مرور الگوریتم ارزیابی

- آیا کودک مشکلاتی در زمینه ی نقص تمرکز و بیش فعالی دارد؟

YES

- آیا علائم پایدار، شدید و مختل کننده عملکرد روزانه کودک هستند؟

YES

اگر پاسختان به هر دو سوال **بله** است ADHD را در نظر بگیرید

- تاثیر استرسورهای محیطی را بررسی کنید

راه هایی را برای رسیدگی به استرسورهای محیطی در برنامه مدیریت رفتار، پیدا کنید

- بیماریهای طبی یا دیگر اختلالات روانپزشکی (اولیه) را رد کنید.

درمان کنید و یا ارجاع دهید

اختلالات رفتاری

- مقدمه
- اهداف آموزشی
- نحوه ارزیابی و درمان ADHD
 - اقدامات اصلی
 ۱. برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد
 ۲. انجام ارزیابی
 ۳. برنامه ریزی و شروع درمان و مدیریت رفتار
 ۴. ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی
 ۵. پی گیری
- نحوه ارزیابی و درمان اختلالات سلوک

کودک/نوجوان به ADHD مبتلاست. چه کار می کنید؟

مداخلات روانی اجتماعی:

• آموزش روان شناختی برای خانواده:

- مشکل را توضیح دهید و به کودک و خانواده رهنمودهایی بدهید.
- خانواده را حمایت کنید تا مشکلات خانوادگی و اجتماعی که بر رفتار کودک اثر می گذارد را کنترل کنند.
- از والدین برای نیازهای شخصی، اجتماعی و سلامت روان، حمایت کنید.
- به معلمان کودک پیشنهادهایی بدهید

چرا لازم است مداخلات روانی-اجتماعی را ارائه دهیم؟

- علائم ADHD منجر به واکنش های منفی و ناکارآمد از سوی خانواده و معلمین می شود که می تواند مشکل رفتاری را بدتر کند و بر عملکرد، تندرستی و یادگیری کودک، اثر بگذارد.
- مداخلات روانی اجتماعی می توانند این چرخه معیوب را قطع کنند.

دارو چطور؟

- درمان دارویی ADHD صرفا باید توسط متخصص شروع شود.
- ممکن است منجر به اثرات جانبی شدید شود و مستلزم پی گیری پزشکی با فواصل کوتاه است
- افراد غیر متخصص در حوزه سلامت نباید برای درمان اختلال بیش فعالی - نقص توجه دارویی تجویز کنند!

آموزش روان‌شناختی برای خانواده

- والدین مشارکت‌کنندگان اصلی در برنامه درمان هستند.
- لازم است که به آنها قدرت داده شود نه اینکه سرزنش شوند.

آنها نیاز دارند به:

- **اطلاعاتی** برای بهبود تبعیت از درمان و نگرش بهتر نسبت به کودکان
- **مهارتهایی** برای بهبود مدیریت رفتار کودکان و ظرفیت حمایت از تلاش‌های کودکان
- **حمایت**

آموزش روان شناختی برای خانواده

- شما به والدین یک کودک دچار ADHD چه خواهید گفت؟
- پیام های اصلی، برای بهبود درک آنها از مشکل و ظرفیت بهتر مدیریت کردن کودکانشان، چه هستند؟

پیام های اصلی برای والدین کودکان مبتلا به ADHD

- کودک مبتلا به ADHD هرروزه در فعالیتهای و یادگیری اش دچار مشکل است
- کودک اغلب به خاطر رفتار بد و تنبلی، سرزنش می شود
- توضیح دهید که کودک/ نوجوان یک بیماری دارد و رفتارهایش عمدی نیست
- هم زمان که نقاط ضعف کودک/نوجوان را شناسایی می کنید، بر نقاط قوت و خوبی های او نیز تاکید کنید
- به کودک و والدین اطمینان دهید که شما برای بهبود رفتارها و یادگیری، می توانید به آنها کمک کنید اما بهبودی مستلزم انگیزه و تعهد خود آنهاست
- ورزش منظم و فعالیت های بدنی را تشویق کنید

پیام های اصلی برای والدین کودکان مبتلا به ADHD

والدین را تشویق کنید تا:

- **محرک ها را کاهش دهند:** مثلا در یک زمان، تنها یک اسباب بازی یا تکلیف به کودک دهند.
- **به کودک کمک کنند تا تمرکزش را حفظ کند:** نظارت بر تکالیف بر جلوگیری از حواس پرتی کمک می کند.
- **از تنبیه بپرهیزند:** رفتار را بدتر می کند.
- **هر تلاش یا دستاوردی را پاداش دهند:** کودک نیاز دارد که حس کند در حال پیشرفت است.
- **در مدرسه حامی باشند:** مطمئن شوید که کودکان برای تلاش هایشان برای یادگیری، حمایت می شوند.

توصیه‌هایی برای معلمان

با معلم تماس بگیرید (در صورتی که کودک به مدرسه می‌رود و خودش و والدینش رضایت دارند) و برای نیازهای آموزش ویژه کودک، به معلم پیشنهادها و برنامه‌ای بدهید.

چه توصیه‌هایی برای معلمان دارید؟

توصیه‌هایی برای معلمان

- قوانین کلاسی ساده و کوتاهی برایشان وضع کنید. آنها را در قالب جملات با بار مثبت توضیح دهید به گونه‌ای که آن‌چه را که شما از دانش‌آموز می‌خواهید تا انجام دهد، انتقال دهند.
- فعالیت‌های کلاسی را پایدار و قابل پیش‌بینی نمایید.
- کودکان مبتلا به ADHD به دلیل فراموش کاری و حواس‌پرتی، نسبت به همسالانشان به نظارت بیشتری نیاز دارند.
- با قرار دادن این دانش‌آموزان در گروه‌های دونفره با همکلاسانی که می‌توانند تکالیف و کارهای کلاسی را به آنها یادآوری کنند و استفاده از والدین برای کار تیمی با کودک روی یک تکلیف، به آنها کمک کنید.
- از کودک بخواهید در جلوی کلاس بنشیند.
- بازخوردهای مکرر و مثبت بدهید.

توصیه‌هایی برای معلمان

- نشانه‌های تصویری و یادآورهایی درباره‌ی دنبال کردن فعالیت‌ها، قوانین کلاس و تکالیف، قرار دهید.
- یادگیری فعال را تشویق کنید.
- فرصت‌هایی برای تحرک بدنی فراهم کنید و به کودکان اجازه دهید تا در زنگ تفریح بازی کنند.
- به کودک فرصت بیشتری برای فهمیدن تکالیف درسی بدهید.
- تکالیف درسی طولانی را به چند تکلیف کوتاه‌تر تقسیم کنید.
- حواستان به قلدری کردن باشد و در صورت وقوع، رفتار مناسب برای توقف آن انجام دهید.
- اغلب با والدین مشورت کنید.

یادآوری: حل مسئله

مشکلات را شناسایی و تعریف کنید:

- آیا خانواده مشکلات خانوادگی یا اجتماعی دارند؟ (مثلا اختلافات والدین، مشکلات اجتماعی-اقتصادی، خشونت، سوء مصرف مواد و الکل، اختلالات روانی والدین)
- کدام یک از مشکلات روی رفتار کودک اثر می گذارند؟

مشکلات را خلاصه کنید و بر روی یکی از آن ها تمرکز کنید:

- یکی از مشکلات را که روی زندگی روزانه کودک اثر می گذارد و می تواند در کوتاه مدت بهبود یابد، انتخاب کنید

مشکل را تجزیه و تحلیل کنید:

- چگونه مشکل بر رفتار کودک اثر می گذارد؟
- چگونه مشکل بر خانواده اثر می گذارد؟

حل مسئله

راه حل های ممکن را شناسایی کنید:

- منابع موجود در خانواده و جامعه را بررسی کنید. چه کسی می تواند برای کمک در دسترس باشد؟
- تلاش های پیشین برای حل مسئله چه بودند؟

راه حل را انتخاب و برای آن برنامه ریزی کنید:

- جزئیات چگونگی به کارگیری راه حل را برنامه ریزی کنید.
- پیش از ویزیت پیگیری بعدی، اهداف قابل دسترسی تعیین کنید.
- یک برنامه پشتیبان داشته باشید تا در صورتی که راه حل موثر نبود، آن را به کار گیرید.

به کارگیری و ارزیابی راه حل:

- در ویزیت پیگیری:

- ارزیابی کنید که شخص در دنبال کردن برنامه چقدر خوب عمل کرده و اینکه آیا مشکل بهبود یافته یا نه.
- موقعیت را مجدداً ارزیابی کنید که آیا اهداف و راهبردهای جدید لازم است یا نه.

اختلالات رفتاری

- مقدمه
- اهداف آموزشی
- نحوه ارزیابی و درمان ADHD
 - اقدامات اصلی
 ۱. برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد
 ۲. انجام ارزیابی
 ۳. برنامه ریزی و شروع درمان و مدیریت رفتار
 ۴. ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی
 ۵. پی گیری
- نحوه ارزیابی و درمان اختلالات سلوک

ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی

در منطقه شما چه خدمات و حمایت هایی برای بچه های مبتلا به ADHD و خانواده هایشان وجود دارد؟

آموزشی:

- آیا معلمان می دانند که چگونه به کودکان مبتلا به ADHD کمک کنند؟
- آیا معلم "حمایتگری" وجود دارد؟

مراقبت های بهداشتی:

- آیا متخصصانی وجود دارند تا مهارت های ویژه ای را به والدین آموزش دهند تا بهتر از یادگیری کودک حمایت کنند؟
- روانشناسانی که بتوانند با کودک/نوجوان کار کنند تا مهارت های اجتماعی و رفتارهایشان را بهبود بخشند؟
- در صورتی که بهبودی بعد از ۶ ماه حاصل نشد، شما با چه کسی می توانید مشورت می کنید؟

ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی

در منطقه شما چه خدمات و حمایت هایی برای بچه های مبتلا به ADHD و خانواده هایشان وجود دارد؟

خدمات اجتماعی و حمایت از کودکان:

- چه خدمات اجتماعی برای خانواده های نیازمند وجود دارد؟
- در صورتی که با کودک بدرفتاری می شود و کودک مورد غفلت یا آزار و اذیت قرار می گیرد، شما با چه کسی مشورت می کنید؟

منابع غیر رسمی:

- چه فرد دیگری در خانواده یا جامعه می تواند در برنامه مدیریت و حمایت از والدین، شرکت کند؟

اختلالات رفتاری

- مقدمه
- اهداف آموزشی
- نحوه ارزیابی و درمان ADHD
 - اقدامات اصلی
 ۱. برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد
 ۲. انجام ارزیابی
 ۳. برنامه ریزی و شروع درمان و مدیریت رفتار
 ۴. ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی
 ۵. پی گیری
- نحوه ارزیابی و درمان اختلالات سلوک

پی گیری

- ✓ کودکان مبتلا به ADHD را هر ۳ ماه پی گیری کنید با هدف اینکه:
 - ✓ بر پیشرفت رفتار کودک، یادگیری و انجام فعالیت های روزانه او نظارت کنید.
 - ✓ تلاش های کودکان و والدین را ارتقا دهید.
 - ✓ برای پیدا کردن راه حل برای موقعیت های چالش برانگیز جدید، کمک کنید.
 - ✓ در صورت نیاز، برای دریافت خدمات دیگر ارجاع دهید.

در صورتی که بعد از ۶ ماه هیچ بهبودی حاصل نشد با یک متخصص مشورت کنید یا به وی ارجاع دهید

ایفای نقش

- مادر ایوب که پسر ۵ ساله است، از شما درباره ی رفتارهای پسرش، توصیه می خواهد
- ایوب همیشه در حال حرکت است و نمی تواند همراه دیگر خواهر و برادرانش هنگام صرف غذا، پشت میز بنشیند

پیام های اصلی

- کودکان، والدین و معلمان نقشی مهم در ارزیابی و درمان ADHD دارند.
- مهم است که ارزیابی کنید مشکل رفتاری کودک چه مقدار بر روی زندگی روزانه و یادگیری کودک اثر گذاشته است.
- رفتارهای کودک ممکن است بر روی زندگی اجتماعی و رفاه روانی والدین اثر بگذارد.
- کارکنان سلامت می توانند از طریق توضیح مشکل، دادن توصیه به والدین و معلمین، فراهم کردن حمایت و ارتباط با دیگر خدمات، کمک کنند.
- در صورتی که بعد از ۶ ماه، هیچ بهبودی حاصل نشد با یک متخصص مشورت کنید یا به وی ارجاع دهید.

اختلالات رفتاری

- مقدمه
- اهداف آموزشی
- نحوه ارزیابی و درمان ADHD
 - اقدامات اصلی
 ۱. برقراری ارتباط و ایجاد اعتماد
 ۲. انجام ارزیابی
 ۳. برنامه ریزی و شروع درمان و مدیریت رفتار
 ۴. ارتباط با دیگر خدمات و منابع حمایتی
 ۵. پی گیری
- نحوه ارزیابی و درمان اختلالات سلوک

اختلالات رفتاری مرتبط با رفتارهای نامناسب، پرخاشگرانه و سرکشانه: (اختلال سلوک)

- کودک/نوجوان واکنش های پرخاشگرانه ی مکرر و شدید، رفتارهای بی رحمانه دارد. ممکن است دزدی کند یا پیوسته از بزرگسالان نافرمانی کند.
- اگر کودکان/نوجوانان مبتلا به اختلال سلوک، مراقبت و حمایت مناسب را دریافت نکنند، ممکن است از مدرسه اخراج شوند.
- احتمال ابتلای آنها به افسردگی زیاد است.
- هم چنین امکان استفاده از الکل و مواد مخدر و ارتکاب جرایم در آنها زیاد است.
- محیط خانوادگی چالش برانگیز (مثل خشونت خانوادگی، غفلت، استفاده والدین از مواد مخدر) احتمال ابتلای کودکان به اختلال سلوک را بالا می برد.

ارتباط برقرار کردن با نوجوانان

- به آنها فرصت دهید تنها صحبت کنند.
- توضیح دهید که شما قصد کمک دارید.
- توضیح دهید که همه چیز محرمانه خواهد ماند.
- ممکن است دغدغه آنها مشابه والدینشان نباشد، سعی کنید بفهمید دغدغه آنها چیست.
- سعی کنید به آنها حق انتخاب دهید و در تصمیم گیری آنها را مشارکت دهید.
- در حضور والدین و خودشان، به شکل مثبت درباره آنها صحبت کنید.
- احترام بگذارید، درباره‌ی آنها قضاوت نکنید.

نمایش فیلم

بحث

- آیا شما موقعیت مشابهی را سراغ دارید؟
- چه اطلاعات مهمی درباره مشکل در این ویزیت مشاهده کردید؟
- چه پیام های مهمی به نوجوانان و والدین آنها داده شده بود؟

ارزیابی

اطلاعات اصلی:

- آیا رفتار شدید است (فراتر از رفتار بهنجاری که برای کودکان در آن سن انتظار دارید)؟ آیا یک بار یا در چند موقعیت رخ داده؟ آیا رفتار بر عملکرد تحصیلی اثر گذاشته؟
- آیا مشکل شدید در خانواده یا در مدرسه وجود دارد؟ (بیماری والدین، تنبیهات خشن والدین، اذیت و آزار)؟
- آیا کودک مواد مخدر یا الکل مصرف می کند؟
- آیا کودک مشکل طبی دارد؟
- آیا کودک افسرده است؟

درمان

- به نوجوان درباره ی رفتارهای پرخطر آموزش دهید و رفتارهای منفی که آنها مرتکب نشده اند را تشویق کنید.
- به مراقبین آموزش دهید که از پاداش استفاده کنند و از عبارات منفی و تنبیه اجتناب کنند
- به دنبال کارهای مثبت و مهارت هایی که می توانند تقویت شوند باشید
- کودک/نوجوان و والدینش را مطمئن کنید که موقعیت قابل بهبود است و مستلزم تعهد و انگیزه آنهاست.
- نوجوان را در فرآیند تصمیم گیری و انتخاب گزینه، مشارکت دهید.
- (هر بار) تنها روی ۱-۳ چیز در یک زمان (حذف) برای بهبودی (پیشرفت) تمرکز کنید.
- تلاش کودک/نوجوان و والدین را تحسین کنید.

درمان

- شبکه ای حمایتی از والدین، مدرسه، جامعه، کودک/نوجوان، و درمانگران تشکیل دهید و به هر کس که مشارکت می کند تکلیف بدهید.
- دارو تجویز نکنید.
- پی گیری را پیشنهاد دهید.
- اگر مشکوک هستید که با کودک سوء رفتار (abuse) می شود و یا اینکه مورد اذیت و آزار قرار می گیرد و یا اگر هیچ گونه بهبودی در موقعیت حاصل نشد، به متخصص ارجاع دهید.
- از والدین حمایت کنید و هرگونه بیماری روانپزشکی یا مصرف مواد را درمان کنید.

ارتباط با دیگر خدمات

در منطقه شما چه خدمات و حمایت هایی برای کودکان/نوجوانان مبتلا به مشکلات رفتاری و خانواده ایشان وجود دارد؟

آموزشی:

- مدرسه چگونه با غیبت از مدرسه برخورد می کند؟
- آیا مدارس به والدین درباره غیبت و رفتارهای نامناسب، اطلاع می دهند؟

مراقبت بهداشتی/متخصصان:

- در صورتی که هیچ بهبودی حاصل نشد و یا مشکلات متعدد وجود داشت، شما به چه کسی ارجاع می دهید؟

خدمات اجتماعی / خدمات قانونی:

- در منطقه شما با رفتارهای مجرمانه نوجوانان، چگونه برخورد می شود؟